

IES A Basella

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
VALORES ÉTICOS 4º ESO
DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA

Curso 2022-2023

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA VALORES ÉTICOS_4º ESO

Índice

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	PÁX. 3
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLA A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS (INCLÚE GRÁFICO-MODELO DE PERFIL COMPETENCIAL).....	PÁX.4
3. OBXECTIVOS.....	PÁX. 6
4. CONTIDOS.....	PÁX. 10
4.1.- CONTIDOS COMÚNS.....	PÁX. 10
4.2.- CONTIDOS ESPECÍFICOS.....	PÁX. 11
4.3.- CONTIDOS MÍNIMOS.....	PÁX.12
4.4.- CONTIDOS ESPECÍFICOS ESTRUTURADOS E ADAPTADOS.....	PÁX. 14
5. TEMPORALIZACIÓN (ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DAS UNIDADES TEMÁTICAS ESTRUTURADAS E ADAPTADAS).....	PÁX. 15
6. CRITERIOS DE AVALIACIÓN.....	PÁX. 16
6.1.- CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN.....	PÁX. 16
6.2.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN PORMENORIZADOS POR BLOQUES TEMÁTICOS.....	PÁX. 16
7. MÍNIMOS EXIXIBLES.....	PÁX. 18
8. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.....	PÁX. 19
8.1.- INSTRUMENTOS XERAIS (INCLÚE: EXEMPLO DE SECUENCIACIÓN DE TRABALLO NA AULA).....	PÁX. 19
8.2.- INSTRUMENTOS CONCRETOS (ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE LOMCE SEGUNDO BLOQUES TEMÁTICOS + RÚBRICAS).....	PÁX. 21
8.3.- TÁBOAS RELACIÓN ASPECTOS CURRICULARES PARA CADA UNIDADE / PROXECTO / TEMA.....	PÁX. 25
9. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.....	PÁX. 30
10. PROCEDEMENTOS PARA ACREDITAR OS COÑECEMENTOS PREVIOS.....	PÁX. 32
11. METODOLOXÍA DIDÁCTICA.....	PÁX. 32
12. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS INCLUÍDOS OS LIBROS DE TEXTO.....	PÁX. 33
13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	PÁX. 34
13.1.- MEDIDAS XERAIS.....	PÁX. 34
13.2.- MEDIDAS ORDINARIAS E EXTRAORDINARIAS.....	PÁX. 35
14. PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES.....	PÁX. 35
15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR.....	PÁX. 36
16. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC.....	PÁX. 36
17. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA.....	PÁX. 36
18. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....	PÁX. 37
19. PROGRAMACIÓN DA MATERIA PARA PENDENTES.....	PÁX. 37
20. PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN (INCLÚE INDICADORES).....	PÁX. 37
21. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE.....	PÁX. 39
21.1.- INDICADORES DE LOGRO DO PROCESO DE ENSINO.....	PÁX.39
21.2.- INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE.....	PÁX. 40
22. REFERENCIAS NORMATIVAS.....	PÁX. 41
23. DATOS DO DEPARTAMENTO.....	PÁX. 42
24. PUBLICIDADE DA PROGRAMACIÓN.....	PÁX. 42

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

1.1 INTRODUCCIÓN

A materia de Valores Éticos ten coma obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir de virtudes intelectuais coma o rigor, a coherencia, a honradez intelectual, ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal, e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de acadar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global. No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de acadar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require da posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia aprender a aprender como sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da DUDH. É desde eses valores que tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación. Apuntamos, tamén, a oportunidade que nos brinda a materia para por en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, estudo de casos, traballo por retos, ... metodoloxías todas elas que confiren ao alumnado papel de axentes activos da súa propia formación. Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo coma a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a Educación Cívica e Constitucional, como parte nuclear, e necesitado o concurso dos outros, como a comprensión lectora, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sostible, o abuso e maltrato de persoas con discapacidade ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e outros é a reflexión ética quen ten que orientar a nosa conduta. O currículo da materia está estruturado en seis bloques temáticos con enfoques, perspectivas e niveis de fondura diferente. Son os seguintes: a dignidade da persoa; a comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais; a reflexión ética; a xustiza e a política; os valores éticos, o dereito, a DUDH e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos, e, por último, os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía. As diferenzas entre bloques e o ter en conta os distintos momentos do

desenvolvemento cognitivo do alumnado nesta etapa foron os motivos determinantes de que, no currículo do 1º ciclo, os alumnos e as alumnas de 1º de ESO traballen o referido á personalidade e á súa constitución, a ineludibilidade dos problemas morais, e a introdución á reflexión ética e política. En 2º de ESO abórdanse as achegas que, no campo da reflexión moral, fixeron os grandes pensadores e filósofos da historia, así como as conexións necesarias entre o campo da Ética, o do Dereito e o da Política; conexións nas que o concepto de xustiza ocupa un papel central. En, 3º de ESO, , os temas atinxen á configuración da vida social e política, poñendo como criterio ético básico dunha sociedade xusta o respecto á DUDH e os valores que a conforman, contemplando como tanto a constitución española como o estatuto de autonomía de Galicia se axustan e enriquecen ese criterio.

No curso no que nos centraremos nesta programación, 4º curso da etapa da ESO e curso final do ciclo retómanse xa, pero desde un nivel de fondura superior, todos os temas que foron xurdindo nos cursos previos, tendo como horizonte que o alumnado, ao final da etapa, estea xa capacitado para levar a cabo o proxecto máis importantes daqueles nos que se embarcarán: o dunha vida persoal e social digna e satisfactoria.

B) CONTEXTUALIZACIÓN.-

- Curso: 4º ESO
- Número de grupos: 19 (A-B)
- Número de alumnos/as: 19
- A lingua predominante no alumnado é o galego.
- Usarase a plataforma Edixgal ademáis de outros apuntamentos e materiais para o traballo engadidos polo profesor.
- Tamén se empregarán recursos dixitais e documentais accesibles na rede.

2_ CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLE A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS (INCLÚE GRÁFICO-MODELO DE PERFIL COMPETENCIAL)

Listado das competencias LOMCE coas súas correspondentes siglas:

- § Comunicación lingüística (CCL).
- § Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
- § Competencia dixital (CD).
- § Aprender a aprender (CAA).
- § Competencias sociais e cívicas (CSC).
- § Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- § Conciencia e expresións culturais (CCEC).

C. CLAVE	ESTÁNDAR APRENDIZAXE	%CONTRIBUCIÓN
CCL	VEB1.1.2, VEB2.1.1, VEB2.1.2, VEB2.1.3, VEB2.2.1, VEB2.2.3, VEB3.3.1, VEB3.3.2, VEB5.1.1, VEB5.1.2, VEB5.2.2, VEB5.4.1 (12)	28,09%
CMCCT	VEB3.1.2, VEB6.1.1, VEB6.1.2 (3)	3,37%
CD	VEB2.1.3, VEB3.4.2, VEB5.2.1, VEB5.3.3, VEB5.4.3 (5)	6,74%
CAA	VEB1.1.3, VEB3.4.1, VEB4.2.1, VEB5.2.1, VEB6.1.1, (5)	11,24%
CSC	VEB1.1.1, VEB2.2.2, VEB2.2.4, VEB3.1.1, VEB3.3.3, VEB4.1.1, VEB4.2.1, VEB4.2.2, VEB5.3.1, VEB5.3.2, VEB5.3.3, VEB5.4.2, VEB5.4.3, VEB5.5.1, VEB5.5.2, VEB5.5.3, VEB6.1.1, VEB6.2.1 (18)	31,46%
CSIEE	VEB2.1.3, VEB3.1.2, VEB3.2.1, VEB3.4.2, VEB5.1.2, VEB6.1.1, VEB6.2.1, (7)	7,87%
CCEC	VEB2.2.1, VEB2.2.3, VEB2.2.4, VEB5.3.3 (4)	11,24%

PERFIL COMPETENCIAL VALORES ÉTICOS 4º ESO

Competencias	Nº Competencias	Porcentaxe
CCL	12	22,22
CMCCT	3	5,56
CD	5	9,26
CAA	5	9,26
CSC	18	33,33
CSIEE	7	12,96
CCEC	4	7,41
TOTAL	54	100,00

3_ OBXECTIVOS

Segundo o *Artigo 10* do decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria na comunidade autónoma de Galicia, os obxectivos xerais da educación secundaria obrigatoria contribuirán a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS NA MATERIA DE “VALORES ÉTICOS” DE 4º DE ESO (Lomce)

Bloque 1: A dignidade da persoa ⇨ Obxectivos a, b, c, d, h, l, é dicir:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

Bloque 2: A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais ⇨ Obxectivos a, b, e, g, h, é dicir:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

Bloque 3: A reflexión ética ⇨ **Obxectivos a, b, c, d, e, g, h, l**, é dicir:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

Bloque 4: A xustiza e a política ⇒ **Obxectivos a, c, d, h, l, é** dicir:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

Bloque 5: Os valores éticos, o dereito e a Declaración universal dos dereitos humanos (DUDH)

⇒ **Obxectivos a, b, c, d, e, g, h,** é dicir:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

Bloque 6: Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía ⇒ **Obxectivos a, b, d, e, f, g, h, m,** é dicir:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

4.- CONTIDOS.

4.1.- CONTIDOS COMÚNS.

- Tratamento e análise crítica da información pertinente para os problemas tratados, que se obterá por diferentes medios, incluídas as novas tecnoloxías da información e da comunicación.
- Análises e comentarios de textos (de tipo moral, filosófico, científico, literario, xurídico, político, sociolóxico, artístico, etc.) que permitan comprender e afondar nos problemas tratados.

- Práctica da reflexión, debate e argumentación dialóxica rigorosa e coherente, empregando os esquemas e procedementos achegados pola lóxica e a teoría da argumentación aplicados á reflexión ético-moral, mantendo actitudes respectuosas coas persoas discrepantes.
- Exercicios de transferencia das nocións adquiridas a situacións do contorno e á vida real.
 - Uso dun vocabulario técnico axeitado de carácter básico, tanto nas análises de textos coma nos debates e exposicións orais e escritas.

4.2.- CONTIDOS ESPECÍFICOS.-

BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA

- B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH.
- B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade.
- B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS

- B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.
- B2.2. Fenómeno da socialización global.
- B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais.
- B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos.

BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA

- B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH.
- B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.
- B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.
- B3.4. Éticas formais e éticas materiais.
- B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.
- B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant.

BLOQUE 4. A XUSTIZA E A POLÍTICA

- B4.1. Democracia e xustiza.
- B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.
- B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos.
- B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos.

BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO E A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH)

- B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética.
- B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.
- B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.
- B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis.
- B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social.
- B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.
- B5.7. Dereito á seguridade e a paz.
- B5.8. Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia.
- B5.9. Ameazas á paz.
- B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española.
- B5.11. Misións das Forzas Armadas.
- B5.12. Conflitos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución.

BLOQUE 6. OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA

- B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.
- B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.

CONTIDOS MÍNIMOS.-

Baseándonos no exposto ao longo da programación, podemos sinalar, a nivel xeral os seguintes contidos mínimos, segundo o xa citado nos obxectivos da materia, e que terán a súa evidente influencia nos criterios de avaliación:

- Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.
- Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.
- Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.
- Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfrenta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.
- Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle imponen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.

- Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.
- Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas.
- Concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.
- Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.
- Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas.
- Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a vixencia actuais.
- Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela.
- Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos.
- Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españolas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.
- Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e as aplicación da forza e do poder.
- Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.
- Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.

Estes contidos mínimos deberán sustentarse nos seguintes piares xerais:

Piares xerais

- * Empregar con propiedade e rigor os principais termos e conceptos éticos.
- * Analizar a coherencia interna dos textos, identificando os problemas propostos e valorando criticamente os supostos morais e as solucións presentadas.
- * Adoptar unha actitude crítica ante cuestións teóricas e prácticas, esixindo a súa debida fundamentación.
- * Reflexionar sobre as opinións, posicións morais ou crenzas dos outros e aprecialas como un modo de enriquecer, clasificar ou poñer a proba os propios puntos de vista.
- * Argumentar de modo racional e coherente os propios puntos de vista, tanto de forma oral como escrita.
- * Utilizar o diálogo para contrastar e debater diferentes puntos de vista.
- * Coñecer e valorar a importancia da acción humana, libre e responsable, desde un punto de vista ético.
- * Valorar a capacidade normativa e transformadora da razón para construír unha sociedade máis xusta na que exista unha efectiva igualdade de oportunidades.
- * Valorar os intentos por construír unha sociedade mundial baseada no respecto polos dereitos humanos individuais e colectivos, na convivencia pacífica e na defensa da natureza.
- * Adoptar unha actitude crítica ante o todo intento de xustificación das desigualdades sociais e ante toda a discriminación, xa sexa por razón de sexo, raza, crenzas ou doutras características individuais e sociais.

4.4.-CONTIDOS ESPECÍFICOS ESTRUTURADOS E ADAPTADOS

Debido ás dinámicas de grupo que se adoitan impoñer debido ao reducido do horario desta materia **hai que ter en conta que** os contidos que marca a lexislación foron estruturados e adaptados, para o seu traballo na aula, nas **seis unidades** didácticas que destacamos na seguinte táboa. Cada unha delas concrétese en **seis apartados**.

UNIDADE 1: A DIGNIDADE DA PERSOA

1. Que é a personalidade?
2. A identidade persoal
3. Adolescencia e personalidade
4. Liberdade e responsabilidade
5. A autoestima persoal
6. A dignidade humana

UNIDADE 2 : COMPRENSIÓN, RESPECTO E IGUALDADE

1. A dimensión social do ser humano
2. Convivencia e relacións sociais
3. O principio do respecto
4. A igualdade dos seres humanos
5. Aprendendo a convivir
6. A intelixencia emocional

UNIDADE 3: A REFLEXIÓN ÉTICA

1. As cuestións éticas
2. Fundamentación da moral
3. Autonomía e heteronomía moral
4. O desenvolvemento da conciencia moral
5. Accións, valores e normas morais
6. Principais teorías éticas

UNIDADE 4: XUSTIZA E POLÍTICA

1. Ética e política
2. O Estado
3. Os valores superiores da Constitución Española
4. A democracia
5. A sociedade democrática
6. A Unión Europea

UNIDADE 5: DEREITOS HUMANOS

1. Que son os dereitos humanos?
2. Fundamentación dos dereitos humanos
3. A Declaración Universal de Dereitos Humanos
4. Evolución dos dereitos humanos
5. Protección dos dereitos humanos
6. A conquista dos dereitos da muller

UNIDADE 6: VALORES ÉTICOS, CIENCIA E TECNOLOXÍA

1. Ética, ciencia e tecnoloxía
2. A revolución dixital
3. Conciencia ecolóxica e desenvolvemento sostible
4. A bioética e a investigación científica
5. A tecnodependencia
6. Internet e as novas tecnoloxías

5.- TEMPORALIZACIÓN (ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DAS UNIDADES TEMÁTICAS ESTRUTURADAS E ADAPTADAS).

Dentro da flexibilidade xeral que as dinámicas de grupo impoñen e do reducido do horario desta materia **hai que ter en conta que** os contidos que marca a lexislación foron estruturados e adaptados (**como aparece no apartado 4.4 da nosa programación**), para o seu traballo na aula, nas **seis unidades** didácticas que destacamos na seguinte táboa. Cada unha delas concrétese en **seis apartados**.

Tendo en conta que tan só dispoñemos dunha sesión á semana (coma xa indicamos antes), **o número de sesións dedicadas a cada unidade oscilará entre 6 e 7 sesións**. Temporalización:

1º trimestre: unidade 1 (a Dignidade da persoa) e 2 (Comprensión, respecto e igualdade)

2º trimestre: unidade 3 (A reflexión ética) e 4 (Xustiza e Política)

3º trimestre: unidade 5 (Dereitos humanos) e 6 (Valores éticos, ciencia e tecnoloxía).

Nos Valores éticos de 4º de ESO será fundamental fomentar a lectura e o comentario de texto, a síntese activa e a elaboración individual de mapas conceptuais, así como a resolución de dilemas morais e a adquisición dun pensamento propio que leve a un proxecto autónomo e digno de vida. Así mesmo, na medida do posible, orientaranse certas unidades didácticas a aqueles contidos que complementen ou converxan cos doutras posibles materias (basicamente as ofertadas polo Departamento de Filosofía) para facilitar a asimilación de temáticas coas que se terán que afrontar a curto ou medio prazo.

6.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

6.1.- CRITERIOS XERAIS DE AVALIACIÓN

Os criterios que se establecen a continuación están orientados a comprobar o grao de consecución, por parte do alumnado, dos obxectivos -conceptuais e procedimentais- prescritos no currículo. Estes criterios concrépanse metodoloxicamente no desenvolvemento de seis tipos de acción diferentes desde as que se deberá observar o grao de consecución dos citados obxectivos. Agora ben, tanto o proceso de aprendizaxe como as accións nas que este se pon de manifesto, son sempre complexas; de aí que cada criterio deba ser tomado como un complemento dos outros, como unha perspectiva desde a que completar todo o proceso de avaliación da aprendizaxe.

6.2.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN PORMENORIZADOS POR BLOQUES TEMÁTICOS:

BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA

B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS

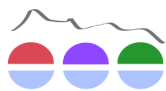
B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.

B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.

BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA

B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfrenta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.

B3.2. Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle impoñen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.

- B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.
- B3.4. Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas.

BLOQUE 4. A XUSTIZA E A POLÍTICA

- B4.1. Concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.
- B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.

BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH)

- B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle imponen as leis xurídicas.
- B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela.
- B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos.
- B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españolas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.
- B5.5. Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e as aplicacións da forza e do poder.

BLOQUE 6. OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA

- B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.
- B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.

7.- MÍNIMOS ESIXIBLES.

Salientamos os mínimos esixibles (que logo se concretarán nos estándares de aprendizaxe e dos que se tentará acadar os máximos posibles tendo en conta a escasa carga horaria coa que contamos):

BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA

- Coñecementos básicos para poder identificar a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS

- Coñecementos básicos para explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.
- Coñecementos básicos que posibiliten explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.

BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA

- Coñecementos básicos que faciliten o recoñecemento de que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfronta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.
- Coñecementos básicos que posibiliten comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle impoñen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia. Coñecementos básicos sobre a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.
- Coñecementos básicos para distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.
- Coñecementos básicos que faciliten a identificación da ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas.

BLOQUE 4: A XUSTIZA E A POLÍTICA

- Coñecementos básicos que fagan concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.
- Coñecementos básicos que permitan reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.

-

BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS INTERNACIONAIS SOBRE DEREITOS HUMANOS

- Coñecementos básicos que permitan apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas.
- Coñecementos básicos que fagan posible disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela.
- Coñecementos básicos que leven ao alumnado a valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos.
- Coñecementos básicos que fagan que o alumnado entenda a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españoas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.
- Coñecementos básicos sobre a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e a aplicación da forza e do poder.

BLOQUE 6. OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA

- Coñecementos básicos sobre a identificación de criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.
- Coñecementos básicos que leven ao alumnado a estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.

8.- INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

8.1.- INSTRUMENTOS XERAIS

- A observación continua que realiza o profesor/a sobre a actitude do alumno/a ao longo do curso en relación coa materia de estudo.
- O caderno de traballo do alumno/a, no que deben quedar reflectidas todas as actividades que realiza o alumno/a ao longo do curso.
- A realización de traballos específicos a partir do visionado de vídeos (curtametraxes, películas (ou fragmentos), material da rede, etc, referidos ás nocións e problemas abordados na materia.
- A realización de probas escritas, parciais o globais.
- A busca, elaboración, contrastación e utilización crítica de información relevante a través de diversas fontes.

- As investigacións sobre temas concretos, realizadas de xeito individual ou en equipo.
- A preparación e realización de debates na clase.
- Exposicións orais.
- Comentarios de textos.
- Realización de traballos monográficos.
- Cuestionarios orais e escritos.
- Lectura e recensión dalgún libro corto que formule cuestións de interese ético.

EXEMPLO DE SECUENCIACIÓN DE TRABALLO NA AULA:

Motivación:

- Actividade de exploración de ideas e coñecementos previos.
- Formulación de cuestións que favorezan o conflito cognitivo.
- Presentación da actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado.
- Información complementaria para reforzo e apoio.
- Información complementaria para afondamento e ampliación.

Traballo persoal:

- Lectura e comprensión de textos.
- Análise de documentos, pequenas investigacións, etc.
- Resposta a preguntas.
- Resolución de problemas.
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.
- Elaboración de mapas, gráficas, sínteses ou mapas conceptuais.
- Memorización comprensiva.

Avaliación:

- Análise de producións: caderno, mapas, comentarios, etc.
- Exposicións orais.
- Probas escritas.
- Traballos individuais e en grupo (se as recomendación sanitarias o permiten).
- Observación do traballo na aula...

8.2.- INSTRUMENTOS CONCRETOS (ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE LOMCE SEGUNDO BLOQUES TEMÁTICOS + RÚBRICAS)

Rúbrica para todos os bloques

Estándares de aprendizaxe		Niveis de adquisición				Cualificación (máximo 4)
Indicadores de logro	En vías de adquisición (1)	Adquirido (2)	Avanzado (3)	Excelente (4)		

BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA:

- Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.
- Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.
- Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDADE NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS

- Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.
- Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.
- Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado
- Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.
- Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.
- Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.
- Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.

BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA

- Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.
- Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).
- Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.
- Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.
- Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.
- Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.
- Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.
- Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.

BLOQUE 4. A XUSTIZA E A POLÍTICA

- Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).
- Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).
- Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).

BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO, A DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DEREITOS HUMANOS (DUDH) E OUTROS TRATADOS

- Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.
- Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.
- Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).
- Realiza un xuízo crítico sobre teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.
- Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar.
- Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).
- Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgúns institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.
- Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (art 3 da DUDH).
- Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.
- Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).
- Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).
- Explica a importancia da misión das forzas armadas (art 15 Lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.
- Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.

BLOQUE 6. OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA

- Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.
- Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.

8.3.- TÁBOAS RELACIÓN ASPECTOS CURRICULARES PARA CADA UNIDADE / PROXECTO / TEMA

Temporalización: 1º TRIMESTRE: 6-7 SESIÓN	Estándares de aprendizaxe avaliados	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación	Elementos transversais
--	--	--	-------------------------------

Tema/UD	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	Peso cualific.	Instrumentos							Elementos transversais										
								Proba escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb.	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV			
BLOQUE 1: A dignidade da persoa	B1.1	B1.1	VEB1.1.1.	CSC	Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.	30%	25%	80%					20%			X	X						X	X	
	B1.2	B1.2	VEB1.1.2.	CCL	Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.	20%	25%	80%					20%			X	X						X		
	B1.3	B1.3	VEB1.1.3.	CAA	Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	50%	50%	100%								X	X						X	X	

Temporalización: 1º TRIMESTRE: 6-7 SESIÓN	Estándares de aprendizaxe avaliados	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación	Elementos transversais
--	--	--	-------------------------------

Tema/UD	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	Peso cualific.	Instrumentos							Elementos transversais										
								Proba escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb.	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV			
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais	B2.1	B2.1	VEB2.1.1.	CCL	Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.	50%	10%						20%			X	X						X		
	B2.1	B2.1	VEB2.1.2.	CCL	Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.	20%	10%	70%		20%			10%		10%	X	X						X		
	B2.1	B2.1	VEB2.1.3.	CCL/ CD/ CSIEE	Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresalientes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado	20%	10%			50%	50%					X	X	X	X			X	X	X	
	B2.2	B2.2	VEB2.2.1.	CCEC/CCL	Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.	30%	10%	100%								X	X						X	X	
	B2.3	B2.3	VEB2.2.2.	CSC	Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.	80%	20%			40%		40%			20%	X	X	X					X	X	X
	B2.4	B2.4	VEB2.2.3.	CCEC/CCL	Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.	90%	20%			100%						X	X	X					X	X	
	B2.4	B2.4	VEB2.2.4.	CCEC/CSC	Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.	50%	20%	40%		20%	10%	20%		10%	X	X							X	X	

LENDAS DE COMPETENCIAS

- CCL Comunicación lingüística.
- CMCCT Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- CD Competencia dixital.
- CAA Competencia aprender a aprender.
- CSC Competencias sociais e cívicas.
- CSIEE Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- CCEC Conciencia e expresións culturais.

LENDAS DE TRANSVERSAIS

- CL Comprensión lectora.
- EOE Expresión oral e escrita.
- CA Comunicación audiovisual.
- TIC Tecnoloxías da información e da comunicación.
- EMP Emprendemento.
- EC Educación cívica.
- PV Prevención da violencia
- EV Educación e seguridade viaria.

Temporalización: 2º TRIMESTRE: 6-7 SESIÓN	Estándares de aprendizaxe avaliados	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación	Elementos transversais
--	--	--	-------------------------------

Tema/U D	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	Peso cualific.	Instrumentos						Elementos transversais											
								Proba escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb.	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV			
Bloque 3. A reflexión ética	B3.1	B3.1	VEB3.1.1.	CSC	Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.	80%	20%	80%					20%				X	X							
	B3.2	B3.2	VEB3.1.2.	CMCCT/CSIEE	Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).	70%	20%	60%		20%	20%			10%		X	X					X			
	B3.3	B3.2	VEB3.2.1.	CSIEE	Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.	20%	15%	60%		20%	20%					X	X			X	X				
	B3.4	B3.3	VEB3.3.1.	CCL	Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.	50%	5%	100%								X	X					X	X		
	B3.4	B3.3	VEB3.3.2.	CCL	Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.	80%	5%	100%						30%		X	X					X	X		
	B3.5	B3.3	VEB3.3.3.	CSC	Aprécia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.	70%	5%	100%								X	X	X					X	X	
	B3.6	B3.4	VEB3.4.1.	CAA	Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.	30%	5%	80%				20%				X	X						X	X	
	B3.6	B3.4	VEB3.4.2.	CD/CSIEE	Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.	50%	25%			70%	30%					X	X	X	X	X	X	X	X	X	

Temporalización: 2º TRIMESTRE: 6-7 SESIÓN	Estándares de aprendizaxe avaliados	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación	Elementos transversais
--	--	--	-------------------------------

Tema/U D	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	Peso cualific.	Instrumentos						Elementos transversais										
								Proba escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb.	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV		
Bloque 4. A xustiza e a política	B4.1 B4.2	B4.1	VEB4.1.1.	CSC	Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).	60%	40%	30%		40%	30%					X	X					X	X	
	B4.3	B4.2	VEB4.2.1.	CAA/CSC	Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).	50%	30%		60%	20%	20%				X	X						X	X	
	B4.4	B4.2	VEB4.2.2.	CSC	Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vivencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).	30%	30%	80%			20%			X	X							X	X	

LENDA COMPETENCIAS

CCL	Comunicación lingüística.
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
CD	Competencia dixital.
CAA	Competencia aprender a aprender.
CSC	Competencias sociais e cívicas.
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
CCEC	Conciencia e expresións culturais.

LENDA TRANSVERSAIS

CL	Comprensión lectora.
EOE	Expresión oral e escrita.
CA	Comunicación audiovisual.
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación.
EMP	Emprendemento.
EC	Educación cívica.
PV	Prevención da violencia.
EV	Educación e seguridade viaria.

Temporalización: 3º TRIMESTRE:				Estándares de aprendizaxe avaliados				Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación						Elementos transversais					
---------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	-------------------------------	--	--	--	--	--

Tema/ UD	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	Peso cualific.	Instrumentos							Elementos transversais						
								Proba escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb.	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV
Bloque 5. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos	B5.1	B5.1	VEB5.1.1.	CCL	Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.	50%	5%	50%		20%		20%		10%	X	X	X			X	X
	B5.2	B5.2	VEB5.1.2.	CCL/CSC	Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.	50%	5%							100%	X	X	X		X	X	X
	B5.3	B5.2	VEB5.2.1	CAA/ CD	Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).	70%	5%		10%		80%			10%	X	X	X	X	X	X	X
	B5.3	B5.2	VEB5.2.2.	CCL	Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.	80%	5%	80%				20%			X	X				X	X
	B5.4	B5.3	VEB5.3.1.	CSC	Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar.	30%	5%	80%				20%			X	X				X	X
	B5.5	B5.3	VEB5.3.2.	CSC	Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).	50%	5%			60%	20%			20%	X	X				X	X
	B5.6	B5.3	VEB5.3.3.	CCEC/CD/CSC	Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.	80%	20%			70%	20%			10%	X	X	X	X	X	X	X
	B5.7	B5.4	VEB5.4.1.	CCL	Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).	90%	10%			80%				20%	X	X				X	X
	B5.8	B5.4	VEB5.4.2.	CSC	Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.	90%	5%			20%	10%	20%		50%	X	X				X	X
	B5.9	B5.4	VEB5.4.3	CD/ CSC	Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).	50%	20%			40%	60%				X	X	X	X	X	X	X
	B5.10	B5.5	VEB5.5.1.	CSC	Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).	50%	5%			90%		10%			X	X				X	X
	B5.11	B5.5	VEB5.5.2.	CSC	Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.	100%	5%			80%		20%			X	X				X	X
B5.12	B5.5	VEB5.5.3.	CSC	Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.	100%	5%	40%		40%		20%			X	X				X	X	

LENDA COMPETENCIAS

CCL	Comunicación lingüística.
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
CD	Competencia dixital.
CAA	Competencia aprender a aprender.
CSC	Competencias sociais e cívicas.
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
CCEC	Conciencia e expresións culturais.

LENDA TRANSVERSAIS

CL	Comprensión lectora.
EOE	Expresión oral e escrita.
CA	Comunicación audiovisual.
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación.
EMP	Emprendemento.
EC	Educación cívica.
PV	Prevención da violencia.

Temporalización: 3º TRIMESTRE: 6-7 SESIÓN				Estándares de aprendizaxe avaliados		Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación							Elementos transversais										
Tema/U D	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec.	Peso cualific.	Instrumentos						Elementos transversais									
								Proba escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb.	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV	
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía	B6.1	B6.1	VEB6.1.1.	CAA/ CMCCT/CSC/ CSIEE	Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.	50%	50%			50%	40%	10%				X	X	X	X	X	X	X	
	B6.2	B6.2	VEB6.1.2.	CMCCT/CSC/ CSIEE	Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.	50%	20%			60%	20%			20%	X	X			X	X	X		

LENDAS DE COMPETENCIAS

CCL	Comunicación lingüística.
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
CD	Competencia dixital.
CAA	Competencia aprender a aprender.
CSC	Competencias sociais e cívicas.
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
CCEC	Conciencia e expresións culturais.

LENDAS TRANSVERSAIS

CL	Comprensión lectora.
EOE	Expresión oral e escrita.
CA	Comunicación audiovisual.
TIC	Tecnoloxías da información e da comunicación.
EMP	Emprendemento.
EC	Educación cívica.
PV	Prevención da violencia.
EV	Educación e seguridade viaria.

9.- PROCEDIMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

1. A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado será continua, terá carácter formativo e orientador e será diferenciada segundo as distintas materias do currículo.
2. A avaliación levarase a cabo tendo en conta os diferentes elementos que constitúen o currículo: as competencias, os obxectivos, os contidos e criterios de avaliación de cada unha das materias ou ámbitos, establecidos no **decreto 86/2015, do 25 de xuño**, polo que se regulan as ensinanzas da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia, e a concreción que fagan os centros no seu proxecto educativo. Terá como referentes as competencias e os obxectivos xerais da etapa. Os criterios de avaliación das materias serán o referente fundamental para valorar tanto o grao de adquisición das competencias básicas como a consecución dos obxectivos.
3. A avaliación será continua en canto que forma parte do proceso de ensino aprendizaxe e terá carácter formativo e orientador permitindo detectar as dificultades no momento que se producen e, en consecuencia, incorporar medidas de ampliación, enriquecemento, reforzo ou de adaptación que permitan garantir a adquisición das aprendizaxes imprescindibles para continuar o proceso educativo do alumnado e unha mellor adecuación da práctica docente.
4. Ao comezo de cada curso e coa finalidade de adecuar as ensinanzas de cada materia ao alumnado e facilitar a progresión satisfactoria do seu proceso de aprendizaxe, o profesorado que imparta docencia no grupo realizará unha avaliación inicial, incidindo na obtención de información sobre os coñecementos previos do alumnado en cada unha das materias e o grao de desenvolvemento das competencias. A avaliación incluírá a análise dos informes persoais da etapa ou curso anterior e completárase coa información obtida a través da persoa titora.
5. A avaliación inicial será o punto de referencia para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo, así como para adoptar aquelas medidas de apoio, reforzo e recuperación que se consideren oportunas para cada alumna ou alumno. Será de grande importancia a coordinación de todo o profesorado que imparta docencia en cada grupo co fin de tomar medidas conxuntas que faciliten o progreso do alumnado.
6. Cando o progreso dunha alumna ou alumno non sexa o adecuado, determinaranse as medidas de atención á diversidade que procedan. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades e estarán dirixidas a favorecer a adquisición das aprendizaxes imprescindibles para continuar o proceso educativo.

Nestes niveis de ensino obrigatorio non se poden diferenciar os procedementos e instrumentos de avaliación dos procedementos e instrumentos de intervención educativa, posto que todos estes serven a finalidade de avaliar aos alumnos.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN:

ACTIVIDADE LECTIVA PRESENCIAL

CONCRECIÓN PRÁCTICA

80% da nota: o resultado da media resultante dos traballos/actividades entregados por escrito.

20% da nota: participación activa na clase nos debates e nas actividades de carácter oral.

As actividades escritas se irán recollendo ao longo da avaliación polo que o alumnado terá que entregalas o día que lles sexan requiridas. A participación e actitude construtiva e respectuosa cos compañeiros nas diferentes actividades na clase serán anotadas no caderno do profesor.

Se indicarán actividades de recuperación no caso de que non se supere algunha das avaliacións aínda que esta terá un carácter continuo.

A **nota final** será a media ponderada das tres avaliacións realizadas, sempre e cando sexa superada a 3ª Avaliación dado o carácter continuo da mesma.

MEDIDAS A TOMAR EN CASO DE DETECCIÓN DE FRAUDE

O alumnado que copie en probas ou actividades suspenderá ditos exercicios de avaliación. Enténdese por copiar a obtención por medios ilícitos de información dos xeitos máis variados: dende a copia de respostas e ou traballos dun compañeiro/a, emprego de “chuletas”, medios electrónicos non autorizados, etc. Evidentemente, o alumno/a será descualificado no acto, suspenderá a avaliación e terá que facer as actividades programadas de recuperación.

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA .

En setembro, ou xullo si cambia a normativa. Consistirá nunha proba sobre os contidos traballados.

PUBLICIDADE DESTA PROGRAMACIÓN

Ao comezo de cada curso, o departamento didáctico de filosofía, a través do profesorado, informará a cada grupo de alumnas e alumnos, dos obxectivos, competencias, contidos e criterios de avaliación exixibles para obter unha valoración positiva das distintas materias, así como dos criterios de cualificación, os instrumentos de avaliación da aprendizaxe que se utilizarán, incluídas as materias pendentes de cursos anteriores, así como das medidas de reforzo e recuperación previstas. Así mesmo, a persoa titora de cada grupo informará ao seu alumnado dos requisitos que determinarán a promoción ao curso seguinte e, no caso do cuarto curso, a titulación. Os alumnos serán informados dos sistemas de cualificación, así como dos contidos mínimos e criterios de avaliación no primeiro mes do curso.

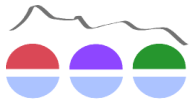
EN CASO DE CONFINAMENTO, independentemente da súa duración, os boletíns ou tarefas entregaranse de forma telemática na aula virtual ou dixital, na forma e nas datas nas que se lles indique.

En caso de que, por causa dun confinamento, non se poida facer o exame final de forma presencial, este farase de forma telemática a través da aula virtual.

CONCRECIÓN FALTAS e FALTAS COVID

Se un alumno non ven o día de realización de tarefas debe facelas igualmente na casa. Se falta a unha proba ou exame:

- a) Se a súa familia presenta un certificado médico no que se fai constar que o alumn@ está enfermo (ben sexa por COVID ou por calquera outra enfermidade), a presentación, proba ou examen se lle fará o día seguinte á súa incorporación a clase.
- b) Se a súa familia chama dicindo que se atopa mal pero non achega xustificante, deberá facer as tarefas e poderá facela proba o exame xunto co exame do seguinte tema.
- c) En calquera outro caso, por exemplo que non veña ao exame e non dea ningunha explicación, entenderáse como non presentado e se non lle da a media deberá recuperar a avaliación.

10.- PROCEDIMENTOS PARA ACREDITAR OS COÑECEMENTOS PREVIOS: AVALIACIÓN INICIAL

Ao comezo de curso e coa finalidade de adecuar as ensinanzas da materia ao alumnado e facilitar a progresión satisfactoria do seu proceso de aprendizaxe, o profesorado que imparta docencia no grupo realizará unha proba de avaliación inicial, incidindo na obtención de información sobre os coñecementos previos do alumnado e o grao de desenvolvemento das competencias. Esta proba será o punto de referencia para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo.

A proba de avaliación inicial terá lugar nas primeiras sesións do curso académico, antes da data fixada polo centro para a reunión de avaliación inicial, e terá tres preguntas.

- A primeira pedirá ao alumnado que exprese as razóns e expectativas que levaron a escoller esta materia optativa.
- En segundo lugar, deberán responder a unha serie de termos que darán a medida dos coñecementos previos sobre a materia así como a súa capacidade de expresión escrita.
- Finalmente, farase unha cuestión na que teñan que poñer en funcionamento a súa percepción e atención.

Se procede, informarase ao alumnado das fortalezas e debilidades detectadas. En caso necesario remitirase ao alumnado ao departamento de Orientación para recibir consello especializado e se organizarán as medidas de atención á diversidade.

11.- METODOLOXÍA DIDÁCTICA.

ACTIVIDADE LECTIVA PRESENCIAL

Seguindo as indicacións do decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria na comunidade autónoma de Galicia, a nosa metodoloxía didáctica neste etapa será nomeadamente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.

Procurarase o traballo en equipo do profesorado co obxecto de proporcionar un enfoque multidisciplinar do proceso educativo, garantindo a coordinación de todos os membros do equipo docente de cada grupo.

No proxecto educativo e nas programacións didácticas indicamos as estratexias que desenvolveremos para alcanzar os estándares de aprendizaxe avaliábeis previstos en cada materia e, de ser o caso, en cada ámbito, así como a adquisición das competencias.

A nosa intervención educativa terá en conta como principio a diversidade do alumnado, buscando garantir o desenvolvemento de todos/as os/as alumnos/as e máis unha atención personalizada en función das necesidades de cadaquén. Porase en práctica mecanismos de reforzo, tanto organizativos como curriculares, tan pronto como detectemos dificultades de aprendizaxe.

De acordo co disposto no artigo 24.6 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, prestaremos unha atención especial á adquisición e ao desenvolvemento das competencias: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional. Sendo esta última esixencia fundamental nesta materia de Valores Éticos e en todo o Departamento de Filosofía.

Coa finalidade de promover a comprensión de lectura e de uso da información, procuraremos dedicar un tempo á lectura na práctica docente.

Promoveremos a integración e o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula, como recurso metodolóxico eficaz para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe.

Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deseñamos actividades de aprendizaxe integradas que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo. Para isto, aproveitaremos as posibilidades que ofrecen as metodoloxías de proxectos, entre outras, así como os recursos e as actividades da biblioteca escolar.

A nosa metodoloxía didáctica seguirá polo tanto as orientacións metodolóxicas propostas pola LOMCE, que apuntan á potenciación e consolidación de competencias traballadas xa en etapas educativas anteriores.

Indo aos **ASPECTOS MÁIS CONCRETOS NA METODOLOXÍA**, xa desde o primeiro momento trataremos de dar impulso á autonomía persoal. Por elo as metodoloxías concretas empregadas polo profesorado nesta materia deberán orientarse a:

- Potenciar unha autonomía progresiva, por parte das alumnas e dos alumnos, na obtención, análise e procesamento da información referida ás cuestións e problemas propostos.
- Promover o diálogo e o debate horizontal entre iguais como un medio para desenvolver estratexias de conceptualización, comunicación e empatía intelectual e emocional.
- Manter un modelo de aprendizaxe funcional no cal as nocións que se van adquirido sexan aplicadas á vida real ou virtual.
- Promover a lectura e análise de textos, así como a composición de textos propios e exposicións orais e escritas.
- Normalizar o uso de vocabulario técnico específico e exixir uns niveis de rigor lóxico e de coherencia argumentativa tanto nas producións orais coma nas escritas.
- Ofrecerlle ao alumnado instrumentos e estratexias de autoanálise e autoavaliación para detectar os avances e carencias no proceso de aprendizaxe.

12.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

- Trataremos de utilizar os recursos da plataforma EDIXGAL na medida do posible. O profesor tamén poñerá a disposición do alumnado os materiais necesarios para o desenvolvemento do currículo da materia en forma de material fotocopiado ou descargable tamén a través da plataforma Edixgal (apuntes, artigos prensa, et.). Así mesmo se lles proporcionará aqueles textos filosóficos ou non que permitan o traballo directo.
- Poderase usar tamén libros de texto de Valores Éticos de 4º en préstamo polo departamento de Filosofía.
- Tamén se lles proporcionará os links ou páxinas web que poden resultar interesantes para complementar os contidos da materia.
- Así mesmo o profesorado efectuará recomendacións de películas, libros, discos, xogos,

IES A Basella

Vilanova de Arousa

especialmente de todo aquel material de interese para a materia.

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

UNIÓN EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO

13.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

13.1.- MEDIDAS XERAIS.

O Departamento de Filosofía proporcionará unha selección de materiais axeitados para a atención da diversidade. Estes poderán ter a forma de material fotocopiado (mapas conceptuais, esquemas, cadros sinópticos), recomendacións bibliográficas que amplíen ou presenten sinxelamente contidos –segundo as necesidades- e enderezos de internet.

Do mesmo xeito, proporcionará e/ou indicará materiais que podan contribuír ao reforzo nos casos que así o precisen unha vez iniciado o proceso de avaliación.

13.2.- MEDIDAS ORDINARIAS E EXTRAORDINARIAS de atención á diversidade

Medidas ordinarias de atención á diversidade	
Organizativas	Curriculares
<p>Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula.</p> <p>Tempos diferenciados, horarios específicos, etc.</p> <p>Espazos diferenciados.</p> <p>Materiais e recursos didácticos diferenciados.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desdoblamento de grupos. • Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacións metodolóxicas para algún alumno / grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc. • Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a. • Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias. • Programa específico para alumnado repetidor da materia. • Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia.

Medidas extraordinarias	
Organizativas	Curriculares
<ul style="list-style-type: none"> • Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL. • De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro). • De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro). • Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc 	<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacións curriculares na materia. • De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia. • Alumnado con flexibilización na escolarización. • Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc.

14_ PROGRAMACIÓN DA EDUCACIÓN EN VALORES.

Como indica a LOMCE, o noso obxectivo básico debe ser “orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal” . Os temas transversais e contidos actitudinais están en gran medida recollidos nos contidos das distintas áreas do departamento. Por esa razón non consideramos necesario explicitar ditos temas na programación, aínda que debemos subliñar que se hai algunha materia que especificamente faga un gran esforzo na teoría e na praxe no tema da educación en valores, esa é claramente esta, os “Valores Éticos”, como se pode comprobar ao longo das nosas programacións e do noso traballo diario nas aulas.

15.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR e LINGÜÍSTICO

Seguiremos o plan lector do centro cumprindo coas hora de lectura na aula establecidas no plan.

Tamén realizaremos accións concretas de fomento da lectura, tales como actividades realizadas na aula que impliquen a lectura dalgún texto. A lectura pode ser en silencio, en pequeno grupo ou en gran grupo. Logo dunha primeira lectura o profesor facilita instrucións de traballo, fai preguntas guiadas ou aporta información extra para convertela nunha lectura comprensiva.

Antes de realizar calquera traballo de consulta, aos alumnos explícaselles a diferenza entre as distintas fontes e a utilidade relativa das mesmas: obras orixinais de autor; monografías sobre autor/tema; dicionarios; enciclopedias; libros de texto/actividades; ensaios; revistas e prensa diaria.

Por último, indicar que nos sumaremos ás medidas adoptadas polo Equipo de Normalización Lingüística do Centro, xa que “A concienciación e a promoción do uso do galego debe ser un cambio lingüístico asumido voluntariamente e dependerá de actuacións que xeren nas persoas unha dinámica interna que conduza a este cambio lingüístico”. Aínda que o libro de texto de Dixgal esté en castelán, trataremos de potenciar o uso e valoración do galego, falando con naturalidade e respondendo en galego a cada pregunta que se faga en ese idioma, e tratando de normalizar o seu uso aumentando o uso habitual do idioma galego no entorno educativo, para que poida extrapolarse posteriormente a outros ámbitos. Asegurarase o emprego do galego nas actividades non estritamente académicas, como actividades culturais ou de ocio.

16.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC.

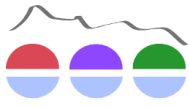
Ademais da colaboración prevista no plan do centro para a integración das TICs, o departamento de filosofía proporcionará unha serie de enderezos e páxinas web que axudarán ao alumnado no proceso de ensino-aprendizaxe da materia de Valores Éticos de 4º da ESO. Resulta importante fomentar no alumnado unha aprendizaxe de selección de información polo que se fomentará o emprego de criterios obxectivos na selección de páxinas web de contidos éticos e políticos.

Así mesmo proporcionará a información sobre os materiais audiovisuais existentes no centro (Videoteca) que poden complementar e enriquecer as visións dos problemas dos valores éticos concernentes á noción de desenvolvidas no currículo e que están a disposición da comunidade educativa.

17.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA.

Os contidos e actividades da área inclúen a **coeducación** así como a **solución dialogada dos conflitos**. Por esta razón, temos previsto propoñer ao alumnado que curse “Valores Éticos” en 4º de ESO como **equipo de mediación para a convivencia no centro**.

Agardamos que esta sexa unha medida útil e beneficiosa non só para este alumnado concreto, senón para o mellor desenvolvemento en tolerancia e convivencia do conxunto do centro, ao involucrar aos propios estudantes como mediadores directos nos posibles conflitos, o que cremos incidirá nunha máis positiva resolución dos mesmos.

18.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Amosámonos dispostos a colaborar co Departamento de Actividades Complementarias e extraescolares nas actividades que se propoñan e que teñan que ver coa materia impartida polo departamento.

En caso de ser posible plantexaríamos unha visita a unha institución representante do poder executivo, lexislativo ou xudicial ou a asistencia a un xuízo público, un pleno do concello e/ ou unha visita ao parlamento galego.

Esperamos contar coa participación da protectora de animais de Cambados, para celebrar algún tipo de coloquio e ou visita para a prevención do maltrato animal.

Pretendemos desenvolver actividades que se nos propoñan dende a Rede de Escolas de Amnistía Internacional, ou ofrecer ao noso alumnado unha charla impartida por un/unha activista a prol dos Dereitos Humanos: de feito.

Colaboraremos na cebración organizada dende o instituto das datas do Día Internacional dos Dereitos Humanos, Día da Paz e Día da muller traballadora.

Levaremos aos alumnos á Videoteca do Centro para tratar de dar pulo ás suxestións culturais e de ocio

19.- PROGRAMACIÓN DA MATERIA PARA PENDENTES.

Non hai alumnos pendentes , ao pecharse o ciclo da eso en 4º con promoción ou repetición.,

20.-- AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

PROCEDEMENTOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

A programación da materia deberá ser avaliada de acordo con, a lo menos, os seguintes criterios:

- a) Atención á diversidade.
- b) Potenciación da aprendizaxe activa mediante a realización por parte do alumnado de buscas de información e realización de mapas conceptuais, esquemas, etc que lles faciliten a incorporación significativa de novos contidos.
- c) Emprego das TICs.
- d) Coherencia na aplicación dos criterios de avaliación e cualificación.
- e) Coherencia na aplicación dos procedementos de cualificación.
- f) Adecuación dos contidos mínimos esixibles.

Para acadar esta avaliación, empregaremos os seguintes **indicadores xerais**:

INDICADORES PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

	Escala (de menos a máis)			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.				

22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

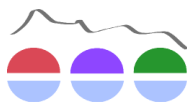
Nas reunións de Departamento en xeral, con periodicidade mensual , así como na reunión previa á presentación da memoria do curso se realizarán as valoracións pertinentes. En acordo do departamento constarán:

- Medidas resultado da revisión: Contidos engadidos, adiados, eliminados con respecto á programación prevista.
- Grao de cumprimento da temporalización prevista, etc.

21. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

21.1.- AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO

	Escala (de menos a máis)			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				

6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

21.2.- INDICADORES DE LOGRO DA PRÁCTICA DOCENTE

	Escala (de menos a máis)			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				

12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

22.- REFERENCIAS NORMATIVAS

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9).
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).

23.- DATOS DO DEPARTAMENTO

Trátase dun departamento unipersonal, pero varios profesores doutros departamentos imparten Valores Éticos en 1º, 2º e 3º de eso e 1º de Bach. E tamén as Psicoloxías de 2º Bac.

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
VALORES ÉTICOS	2º ESO	2	ROCÍO PÉREZ DÍAZ
EDUCACIÓN EN VALORES CÍVICOS E ÉTICOS	3º ESO	2	JUAN RAMÓN BÚA SONEIRA
VALORES ÉTICOS	4º ESO	1	ROCÍO PÉREZ DÍAZ
FILOSOFÍA	1º BACH	3	JUAN RAMÓN BÚA SONEIRA
PSICOLOXÍA	2º BACH	1	MARÍA CELIA NÚÑEZ PERTEJO
Hª DA FILOSOFÍA	2º BACH	2	JUAN RAMÓN BÚA SONEIRA

24.- PUBLICIDADE DA PROGRAMACIÓN.

A presente programación estará dispoñible para calquera consulta na Conserxería do centro así como no Departamento de Filosofía. Así mesmo cada docente do departamento entregará ó inicio do curso información ós alumnos como mínimo sobre os obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios e instrumentos de avaliación.

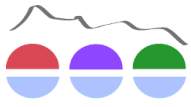
En Vilanova de Arousa, 19 de Setembro de 2022

Juán Ramón Búa Soneira

Xefe de Departamento

Rocío Pérez Díaz

Profesora que imparte a materia de VE 4º e 2º ESO

IES A Basella

Vilanova de Arousa

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

UNIÓN EUROPEA
FONDO SOCIAL EUROPEO